

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in namočencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 13 • Maribor, torek, dne 31. januarja 1939 • Leto XIV

Ščitimo svoje strokovne organizacije!

Delavske svobodne strokovne organizacije so res delavske in nameščenske.

Zakaj?

Zato, ker le one zastopajo neodvisno od političnih strank, zlasti onih, ki so zastopnice predvsem drugih interesov, kakor delavske in nameščenske razredne organizacije.

Dejanski položaj ne more biti drugačen. V običajnem življenju eni delajo, eni pa imajo vse gospodarske pomočke v svojih rokah. Oni, ki delajo, se morajo boriti danes celo za delo, sicer pa za čimboljše plače in druge ugodnejše delovne pogoje, ker lastniki proizvodnih pomočkov nimajo radi, da ne bi sami zaslužili čimveč. Saj smo čitali že par let poročila o borskih bakrenih rudnikih, kjer spravijo kapitalisti po tristo odstotkov dobička v svoj žep.

Prav tako je v večji ali manjši meri v vsem gospodarstvu. Dobitki po deset, dvajset in trideset odstotkov niso redka stvar.

Podjetništvo ali gospodarstvo se rado izgovarja danes na slabe čase ali krizo. Toda taki izgovori so lahko izmišljeni; če so pa resnični, je krivda v gospodarski politiki, o kateri ne odloča delavstvo, ampak oni, večji in manjši kapitalisti in politiki.

Tudi tam bi moralo delavstvo sodelovati v interesu pametnega gospodarstva, ali ga oni ne puste do besede. Kot enakopraven faktor bi moralo delavstvo priti do besede, toda to je mogoče le tedaj, če je delavstvo v svojih organizacijah neodvisno ali samostojno, ker tisti, ki danes delavstvu reže tako slab kruh, ne bo rad sprejemal svetov in predlogov — svojih delavcev ali kakor pravimo na kmetih — hlapcev.

Če pomislimo še na to, kako nizek je življenjski standard, ki ne znaša niti polovice predvojnega življenjskega standarda, potem tudi vemo, da so med vsaj polovico premajhne in da morajo ljudje kupiti le polovico tega, kar so kupili pred vojno. Če imajo toliko premalo plače, kupijo toliko manj in blaga, če bi bilo tudi pridelano in izdelano, se ne more spraviti v promet. Polovica več pridelkov in blaga bi se prodalo, če bi bile plače vsaj take kakor so bile pred vojno. In ker niso, zastaja gospodarstvo, ljudje so pa gladni in nagi.

To stanje bi bilo absolutno potrebno popraviti. Naloga gospodarske politike in kulture je to. Kakor pa vse kaže, tega problema ne poznajo, ker se razmere prej poslabšujejo kakor izboljšujejo, zakaj realne mezde padajo, kakor nam dokazujejo statistike.

To vprašanje morejo resno razmisliti predvsem svobodne in neodvisne delavske strokovne organizacije. Njih naloga je, da tem vprašanjem posvetijo vso pažnjo.

Treba vedeti, da so za ta boj sposobne le naše organizacije, ker delajo samostojno. Važen je vpliv na gospodarsko politiko, važno je, da se izboljšujejo mezde, važno, da niso cene blagu oderuške. Najbolj važno pa je za delavske organizacije, da so samostojne, enotne in solidarne ter pretehtajo vsa ta vprašanja s čisto praktičnega stališča in z vso iskrenostjo in ljubeznijo do sodržav in sodružic kakor tudi do skupnega višjega cilja, ki je pri nas zaenkrat dobre socialne razmere delavskega razreda.

Zaradi teh važnih nalog mora delavstvo okrepiti svoje organizacije po številu članstva in svoji notranjosti, ker nas čakajo težki boji, ki jim delavstvo

Chamberlain napoveduje konec popuščanja

Demokratske države se bodo sili uprle

V Birminghamu je imel govor ministrski predsednik Chamberlain, ki je naglasil, da naj svet ne tolmachi krivo popuščanja demokratičnih držav in zlasti ne misli, da je to popuščanje posledica slabosti.

Zapadne demokracije so voljne ohraniti mir. So pa meje preko katerih ni mogoče. Tudi popuščanje ima tako me-

jo. Chamberlain je povdaruil, da se bodo demokratske države uprle nadoblasti sile. Pri tem je podčrtal, da so zapadne države v tem sporazumne z Zedinjenimi državami severne Amerike.

Tudi francoski finančni minister trdi, da je Francija pripravljena in da se ničesar ne boji.

Francoski finančni minister Reynaud je govoril po radiu in naglasil, da je Francija gospodarsko in finančno do celja pripravljena na vse možnosti. Zlato ima na razpolago v izobilju. Zlato pa je tista kovina, ki koncem koncev odloči vsako vojno. Kajti za vojno je treba denarja, denarja in še enkrat denarja.

Okrnjena samostojnost Češkoslovaške na zunaj in znotraj

Posledice monakovskega sporazuma v Češkoslovaški republiki postajajo vidne že sedaj.

Z monakovskim sporazumom je Češkoslovaška republika izgubila svojo neodvisnost. Primorana je, da se prilagodi novim razmeram. V zunanji politiki se je morala nasloniti na Nemčijo. Nemčija pa se s tem ne zadovoljuje, ampak zahteva, da ji Češkoslovaška republika nudi tudi garancije, da bo ta politika zblizanja trajna, da bi v slučaju kakšnih zapletljivih ne izskočila in se mogoče postavila celo proti Nemčiji.

Da je temu res tako, pričajo besede ministrskega predsednika Berana, ki jih je izpregovoril te dni. Rekel je, da nevarnosti, ki groze CSR, še niso odstranjene in da se ne kaže udajati iluzijam ali pa misliti na kakšno čudežno spremembo. Češkoslovaška mora naprej po poti, na katero je bila prisiljena kreniti z monakovskim sporazumom.

Veliko pozornost je vzbudila v svetu vest, da je Češkoslovaška dovolila prost prehod nemški vojski, kadarkoli se to zazdi nemški vladi potrebno. V slučaju kakšnih mednarodnih zapletljivih, je Nemčija vsak čas v stanu, da radi

svoje varnosti okupira Češkoslovaško.

Nemški pritisk se čuti tudi v notranji politiki. Nemški tisk zahteva, da Češka uvede totalitarnost po vzgledu Nemčije, t. j. da sme obstojati samo ena stranka in da nasilno zatire vsako levičarsko opozicijo. Te zahteve so naperjene proti narodni stranki dela; v katero so se združili nekdanji socialni demokratje in pa del narodnih socialistov in ki je edina opozicijska stranka na Češkem. Tozadevno prednjači Slovaška, ki je zahtevala Nemčije po totalitarnosti takoj ustregla in jo danes nemško časopisje stavlja Češki za vzgled.

Sile, ki se upirajo totalitarnosti v CSR, so sicer še vedno znatne, toda vprašanje je koliko časa bodo vzdržale pod pritiskom s severa in v boju proti totalitarnim stremljenjem v lastni državi.

Monakovski sporazum je razbil ne samo Češkoslovaško kot zunanje politično silo v Srednji Evropi, ampak jo je podredil vplivom velikega sosedu.

V tem pravcu se razvijajo razmere v CSR.

Fašistična zarota v Rumuniji

»Železna garda« v Rumuniji še vedno ni odložila orožja.

Vesti iz Rumunije povedo, da so oblasti prišle na sled novi zaroti članov »Železne garde«.

Baje so njeni voditelji nameravali začetiti revolucijo in se polastiti oblasti na ta način, da bi bili napadli vsa javna poslopja v Bukarešti s pomočjo metalcev plamena in jih zažgali. V splošni zmedbi bi se bili potem pririli na površje.

En častnik, ki je izdeloval bombe in metalce plamen kar v vojno tehničnem zavodu, je bil aretiran in se je obesil v zaporu. Drugi vodja »Železne garde«, ki je bil namestnik ustreljenega Führerja Codreana, Caru Vasil Cristescu, pa se je po svojem pobežu iz koncentracijskega taborišča skrival v Bukarešti. Tu so ga sedaj zalotili. Namesto, da bi se bil predal oblastim, se je raje ustrelil.

Strahotne vesti iz potresnega ozemlja v Čile

Trdijo, da je ubitih okroglo 30.000 ljudi.

Iz potresnega ozemlja v republiki Čile v Južni Ameriki prihajajo še vedno nova poročila o grozovitem razdejanju, ki ga je povzročil potres.

Cela vrsta mest in vasi je docela uničenih. Pod razvalinami pa je na tisoče mrtvih in ranjenih. Ako smemo verjeti poročilom ameriških agencij, je bilo pri tej potresni katastrofi ubitih 30.000 ljudi, 50.000 pa ranjenih. Dasi bodo te šte-

po vsej naravni zahtevi in pravici ne sme kloniti zaradi svojega — višjega ideala — socialne pravice na svetu.

Zato, okrepite svoje organizacije!

Kaj so dogovarjali o delavskem gibanju?

Gospodje, ki se jim hoče totalitarnosti.

V št. 24 »Slovenca« čitamo o name-rah zelenih delavcev tudi to-le:

»ZZD prevzame v svoje roke vse socialne ustanove na svojem teritoriju, kolikor jih še nima.

V primeru, da pride do prisilne enotne državne delavske organizacije, prevzame funkcijo te organizacije »ZZD.«

Stari Rimljani so poznali pregovor: Karkoli delaš, delaj pametno in misli na konec.

Nova vlada v Turčiji

Nekaj časa je izgledalo, da bo pod novim predsednikom republike İnönijem prišlo samo do manjše izmenjave vlade. Take izmenjave v posameznih ministrstvih so se tudi izvršile. Sedaj pa je nenkrat nastopila nova vladna kriza. Za ministrskega predsednika je bil imenovan dr. Rerik Saydam, doslej notranji minister. Nova vlada pa ima že pooblastilo za razpust parlamenta in nove volitve. — Ne smemo pozabiti, da je Turčija diktatorično vladana republika in da ima v takih državah smrt diktatorja za posledico spremembo vsega aparata. Kajti vsak diktator mora imeti okoli sebe samo svoje ljudi, ako noče, da bi doživel presenečena.

Anketa o trošarini na sladkor

Finančno ministrstvo skliče anketo, ki bo obravnavala trošarino na sladkor. Na anketo bodo povabljeni kmetijsko ministrstvo, sadilci sladkorne pese, kmetijske zbornice, sladkorne tovarne, finančno ministrstvo in fiskus.

Trošarina na sladkor je pri nas največja, konzum sladkorja pa skoraj najnižji, čeprav je sladkor važno hranivo.

V ameriških tovarnah je zaposleno 8,5 milijonov delavcev

Porast števila delavstva — zmanjšanje števila obratov.

V industriji za predelavo surovin v Zedinjenih državah Amerike je bilo leto 1937. zaposleno 8.569.518 delavcev ali 19 odst. več kot leta 1935. Na mezdah je dobilo delavstvo izplačano 10.113 milijonov dolarjev ali za 35 odst. več kot leta 1935. Izdatki za surovine in ostali obratni stroški so dosegli vsoto 35.536 milijonov dolarjev. Vrednost proizvodnje je v letu 1937. narasla na 60.750 milijonov dolarjev ali za 35 odst. napram letu 1935. Število podjetij kaže nazadovanje in sicer je bilo: leta 1937. 166.793 podjetij napram 167.916 podjetjem v letu 1935. in 139.325 podjetjem v letu 1933.

Koliko je Židov v Palestini? V Palestini je bilo 30. septembra 1938 1.420.259 prebivalcev, od teh 403.497 židov, 895.144 muslimanov, 103.831 kristjanov in 11.787 Druzov. Židov je bilo tedaj v Palestini 28 odstotkov.

Republikanci ne mislijo na predajo

Govor ministrskega predsednika Negrina po radiu

Ministrski predsednik Negrin je imel v Geroni, kamor se je preselila vlada po padcu Barcelone, govor po radiu, v katerem je dejal, da je položaj republikancev s padcem Barcelone izredno težaven, vendar pa nihče v republikanskem taboru ne misli na predajo. Katalonska armada je bila takoj po padcu Barcelone reorganizirana, ojačena z novimi četami in opremljena z novim orožjem. Razpolaga pa tudi z velikimi količinami streliva. Tako čete, kot tudi orožje in strelivo je dobila katalonska armada iz srednje Španije, od koder so ga kljub blokadi morske obale po frankovcih prepeljale republikanske ladje in letala.

Vojno poveljstvo je izdalo vse ukrepe, da bo armada v stanu zadržati neprijatelja na novi fronti.

Zaključil je svoj govor: »Republikanska Španija bo preživela tudi sedaj.

njo katastrofo, ako se bodo združili vsi resnični prijatelji demokracije.«

Nova fronta

Po umiku republikanskih čet proti severu in severozapadu iz Barcelone, poteka nova fronta od obale Sredozemnega morja pri Arenysu del Mar preko Granolersa, Sabadella in Vivera do gorovja Sierra del Cadi. Republikanska vojska ima v hrbtu francosko mejo in je torej s te strani zavarovana pred presenečenji.

Preko stotisoč beguncev

Iz Katalonije, zlasti iz Barcelone se vali velika reka beguncev proti francoski meji. Število beguncev civilnega prebivalstva cenijo na preko 100.000. Mnogo tisoč beguncev je že prekoračilo francosko mejo. Poročila iz Francije pripovedujejo, da so begunci v naravnost brezupnem položaju, ker so docela izčrpani in brez vseh sredstev.

Zakaj so bili republikanci poraženi?

Inozemsko časopisje sedaj mnogo piše o vzrokih poraza republikanske vojske pred Barcelono.

Vsa poročila soglašajo v tem, da je bila republikanska vojska premagana, ker ni imela orožja in municije, s katero je bil nasprotnik kar najbolje založen.

Francu so dovažali orožje in municijo od vseh strani, republikancem pa je bil edini res možni dovoz orožja in municije v Katalonijo preprečen, ker tega ni dovolila francoska vlada, hoteč se na ta način izogniti, da ne bi prišlo do zapletljivega z Italijo. Francoska vlada ne samo da ni dobavljala republikancem orožja francoskega porekla, tudi ni dovolila, da bi se orožje tujega izvora prevažalo v Katalonijo preko francoske meje.

Republikanci so imeli tako malo municije, da so njihovi topovi imeli dnevno odmerjeno količino po 5 do 10 granat, pešci so dobivali do 50 nabojev dnevno, strojnice pa po 300 do 600. Pa ne samo, da ni bilo municije, tudi no številu posameznih vrst orožja so bili

republikanci daleč za nacisti in zlasti za izvrstno oboroženimi Italijani. Na en republikanski top je prišlo 9 nacističnih, na en republikanski protitankovski top 20 nacističnih, na eno republikansko strojno puško 5 nacističnih, na en republikanski težki top 50 nacističnih. Republikanci so imeli na vsej fronti od Pirenejev do Sredozemskega morja 40 težkih strojnic, nacisti pa 600. Francoski vojaški strokovnjaki in angleški opazovalci, ki so bili v Kataloniji, so prišli do zaključka, da je vojno odločilo pomanjkanje orožja.

Kako sodijo o dogodkih v Španiji?

Švicarska meščanska »Nationalzeitung« v Bernu piše o Španiji to-le:

»Kar se tiče Španije, je igralo vlogo tudi to, da so posedujoči razredi v zapadnih državah želeli poraz napadane vlade, kot domnevne nasprotnice njim sorodne družabne plasti, pri čemer so svoje družabne predsodke in privatne interese postavili nad narodno varnost lastnih držav.«

Zelo občutno nazadovanje našega izvoza

Za 1225 milijonov dinarjev manj izvozili kot leta 1937. Presežka je samo 72 milijonov.

Lanskoletni izvoz iz naše države je zelo občutno nazadoval. Izvozili smo za 5047.4 milijone dinarjev, uvozili pa za 4.975.3 milijone dinarjev. V letu 1937. pa je znašal naš izvoz 6272.4 milijone dinarjev, uvoz pa 5.233.8 milijonov dinarjev. Presežek je bil torej v letu 1937. 1.038.6 milijonov dinarjev, v letu 1938. pa samo 72.1 milijona dinarjev.

Ali si že poravnal naročnine? Ako še ne, izpolni svoje dolžnosti!

Pravico, socialno pravico zahtevaš, praviš.

Zahtevaš? Ali je moledovanje in tarnanje zahteva?

Ali je klečeplazenje in strah pred preziranjem in grožnjo v socialnih stvarih zahteva?

Ne! To ni zahteva. To je mahljanje kučka z repom, če mu pokažeš šibo.

Tak pa junak ne sme biti! Koga naj se boji, če se bori za človečanske pravice?

Junak se mora boriti. Zahteve zahtevajo boj.

In zmago je pričakovati le od nevstranjenega boja proti krivicam!

Doma in po svetu

»Vse organizacije so delale izven okvira naše narodne skupnosti.« To predrzno trditev je napisal »Slovenec«. Naj nam pove ta list, ali more vzporediti eno samo izjavo kateregakoli svojih s tivolsko resolucijo socialne demokracije iz leta 1909. tako po vsebini kot po datumu. Kadar bo to dokazal slovenski in jugoslovanski javnosti, potem naj piše o delavskih organizacijah, ki so delale izven naše narodne skupnosti. Ker pa se bojimo, da »Slovenec« tega našega predloga ne bo upošteval, naj vsakdo, ki se zanima za našo politično zgodovino, prelista v študijskih knjižnicah »Slovenca« od leta 1909. do konca svetovne vojne. Potem bo videl, da se takih izpadov proti delavstvu poslužujejo ljudje, za katere dokazano velja pravilo: Roma locuta, causa finita!

Kaj pravi »Slovenec« in kaj govori papež. Že dalj časa se »Slovenec« besno zaganja v razredno delavsko gibanje, zlasti pa v svobodne delavske strokovne organizacije. Njegovi ljudje so, ki zahtevajo, da se naj svobodne delavske strokovne organizacije razpuste kot v totalitarnih državah. V št. 24 »Slovenca«, ki zopet enkrat brez komentarja priobčuje take zahteve, pa čitamo v rubriki »Kaj pravite« to-le papeževo naročilo Chamberlainu in Halifaxu. »Zelo star mož vama govori, bolan mož, kateremu ostaja le še nekaj dni zemeljskega romanja. Vse svoje življenje sem se boril in boril se bom do svoje bližnje smrti za vrsto idej, ki so nam vsem skupne in drage: za brambo duha pred surovo silo; za varstvo slabega proti zatiranju; za pravice malih narodov napram velikim; za svobodo proti tiraniji; za resnično pravičnost proti samovolji.«

Zveza slovenskih delavcev je vstopila v Jugoraz. »Slovenec« objavlja svojim čitateljem, da je Zveza slovenskih delavcev vstopila v Jugoraz. Na ta način je sedaj izvedena centralizacija tega gibanja v vsej državi. Akcija je izvedel do kraja bivši kaplan na Jesenicah in sedaj župnik v Tunjicah pri Kamniku Andrej Krizman.

Zavednost in korajža pa taka. Nedavno tega se je vozila iz Slovenije proti Zagrebu večja družba odličnih slovenskih gospodov, ki trde, da stoji ves narod za njimi. Da bi to tudi javno izpričali, se je nek gospod domislil, da se je treba okititi s slovenstvom tudi na zunaj. Zato je razdelil med gospode in jim deloma tudi sam pripel slovenske trakovice. Od Zidanega mosta proti Brezici, pa se je raznesla med gospodi vest, da jih bo v Zagrebu najbrž pričakoval nek visok gospod z juga in da bodo povabljeni k njemu na večerjo. Ta vest je čudovito delovala na družbo. Eden za drugim so začeli snemati znake in jih basati v žep. Seveda ni nihče rekel, zakaj to dela. Pa tudi ni bilo potrebno, ker so se gospodje tudi brez besed razumeli. Tako je tista toliko opevana slovenska zavest izginila takorekoč na mah — radi ene same večerje. Pa naj še kdo reče, da nismo korajžni.

Vpoklic rezervistov v Italiji. Iz Rima prihaja vest, da bo 1. februarja vpoklicanih v Italijo 60.000 rezervistov letnika 1901.

Kaj je izzivanje in kaj ni izzivanje. Med Italijo in Francijo se že nekaj časa vodi ogorčena časopisna polemika radi zahtev, ki jih naslavlja Italija na svojo sosedo, od katere terja Korsiko, Tunis in Džibuti. Italijansko časopisje povdarja, da so te zahteve pravične

in niti najmanj izzivalne. Med tem je v Franciji začela druga propaganda, ki pravi: ako Italija ne izprazni Španije, potem je treba zasedeti španski otok Menorco v Belearih in dele španskega Maroka, da bodo ostale varovane pravice Francije na Sredozemskem morju. — Proti tem francoskim zahtevam nastopa italijansko časopisje, ki pravi, da so te razmere — izzivanje. Tako traja časopisna vojna o tem, kaj je izzivanje ali ne izzivanje, naprej.

Francoski parlament soglasno izjavil, da Francija ne da niti pedi svoje posesti. V francoskem parlamentu je vlada predložila sklep, glasom katerega je smatrati sedanjo francosko posest za nedotakljivo. Za to izjavo je glasovalo 609 poslancev, brez protiglasu. S tem je hotel parlament povdariti, da pomeni vsako poseganje po francoskem ozemlju vojno.

Spor na vzhodu se zaostrojuje. Francoska vlada je odklonila novo imenovanega japonskega poslanika v Parizu, ker je že dolgo časa vodil protifrancosko akcijo na Japonskem. Japonska vlada pa ne misli imenovati novega poslanika. Trdijo, da so s tem diplomatski stiki med Francijo in Japonsko prav za prav prekinjeni. **PČUŠ:** 3. 3. 1939.

Resni časi zahtevajo izrednih ukrepov. Svetovno časopisje se mnogo bavi z ukrepi belgijske in nizozemske narodne banké, ki sta vso svojo zlato zalogo spravile na varno v Anglijo. Švica pa je svoj zlati državni zaklad prepeljala nekam visoko v gore. Tako torej tudi nevtralne države nič ne zaupajo, da bi v slučaju mednarodnih sporov velike sosedo upoštevale in uvaževale njihovo nevtralnost.

Pomembna dopolnilna volitev v Angliji. V volilnem okrožju Norfolk je zmagal narodni liberalci z 18.000 glasovi proti 11.000 glasovom, ki so bili oddani za delavskega kandidata. Pri zadnjih volitvah je znašala večina, ki jo je dobil narodni liberalci, 13.000 glasov, sedaj samo še 7000.

13.000 katoliških akademikov v Nemčiji ne sme več imeti svoje lastne organizacije. Katoliški inozemski tisk prinaša celo vrsto imen razpuščenih društev.

Dr. Beneš bo profesor na univerzi v Chikagu. Nastopno predavanje bo imel dne 20. februarja.

Zbirka za prenos kosti v Franciji padlih italijanskih vojakov. Dnevnik »Il Popolo d'Italia« zbira prispevke za prenos kosti v Franciji padlih in pokopanih italijanskih vojakov, ker počivajo v negostoljubni sovražni zemlji, za katero so darovali življenje v domnevi, da branijo neko civilizacijo. Kosti teh žrtev se morajo prenesti iz Francije, ker je sedaj žaljivo za njihov spomin in za ves italijanski narod, če bi še nadalje počivali v sovražni zemlji.

Kinoobiskovalcem! Dravska finančna direkcija je izdala s št. 1469-V z dne 13. jan. 1939 odlok, ki se glasi: »Kinoobiskovalci Dravske banovine se opozarjajo, da morajo pri posetu kinematografskih predstav zasesti svoja mesta točno po označbi na vstopnicah, sicer se krši finančni zakon ter se ob vsaki ugotovitvi takega prestopka mora predpisati kazen. Dravska finančna direkcija.« — Združenje kinematografskih podjetnikov Dravske banovine vlnudno opozarja cenj, kinoobiskovalce, da ta odlok upoštevajo.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Potem, tako si predstavljam, je zašlo sonce; površina morja se je svetila od odseva ovčjih oblakov, ki so se kopali v nežni večerni zarji. Ko je Mako enkrat pogledal na levo, je vzbudil njegovo pozornost črn predmet, ki je plaval na vodi nekako pol milje proč od jadrnice. Na to daljavo je izgledal komaj nekaj večji od žveplenke, z nekoliko manj ostrimi očmi, kot pa jih ima tale mlad Polinezijec, bi ga sploh ne bilo mogoče opaziti. Radoveden je gledal Mako neprestano v to smer. Zdaj je izgubil predmet izpred oči; zdaj se je zopet pojavil, plavajoč na raztegnjenih, mehkih valovih mirnega morja; potem je zopet izginil, in par sekund na to je bil znova viden. Maku se je zdela ta stvar nekoliko čudna. Plavala je nekoliko previsoko nad površino, da bi jo mogel smatrati za desko, katere se drže školjke. Na predmetu je bilo opaziti neko vzpetino; mogoče je bila kakšna tik ob deblu odlomljena drevesna krona in kar je štrlelo kvišku, neka veja... Nenadoma so se fantiču razširile oči od začudenja. Sklonil je glavo in pogledal pod palubo, kjer je spal oče Pavel, ležeč na tenki žimnici.

»Oče! Oče Pavel!«

Stari duhovnik, še na pol v spanju, je dvignil glavo. »Da... kaj pa je?« In ko se je nato docela prebudil: »Kaj pa je, sin moj?«

»Tam... na levo... vidim nekaj! Pridite hitro, oče!«

Vznemirjen vsled razburjenja, ki se je polastilo dečka, je stopil oče Pavel na krov in gledal napeto v smeri, kamor je kazal Mako. Bilo je že precej temno in v polmraku je trajalo par sekund, predno je starec ugledal predmet.

»Ti imaš pa res dobre oči, dragi moj! Sedaj vidim tudi jaz. Kaj — kos lesa?«

»Ne, oče.«

»Eaha nei! Kaj naj bi sicer bilo?«

»Kanu — prevrnjen kanu. Zdi se mi... da se ga oklepa nek človek.«

»Nek človek? Nemogoče!«

»Videl sem, kako se je bil zganil. Prav za gotovo... oče Pavel... Zganil je bil z roko.«

Duhovnik je planil h krmilu, med tem ko je deček nekoliko zrahlijal jadro. Vzela sta smer naravnost proti predmetu, ki je plaval na vodi.

»Res je, imaš prav, dečko!« je vzkliknil oče Pavel, ki se je komaj opomogel od začudenja. »Domnevam, da naju tudi on vidi! Pripravi se, da mu boš pomagal!«

Vedno bolj sta se bližala čolnu. Oba, starec in deček sta zrla kot zamaknjena v prevrnjeni kanu, in še vedno nista mogla verjeti svojim očem. Prevrnjen in poveznjen narobe se je zibal čoln dalje. Veslo je očitno izgubil; mož pa, ki se je oklepogrodja, je čepel na pol sedeč, na pol ležeč na njem. V hitro nastopajoči temi sta mogla samo še

videti, da je gologlav in skoro nag.

Ko sta bila samo še nekoliko metrov oddaljena, je zaklical duhovnik brodolomcu, toda odgovora ni dobil. Sedaj je prispela jadrnica tik do kanuja... Mako je bil močan dečko; zgrabil je iztegnjeno roko moža, ki je zdrsil s čolna in ga ob strani potegnil k jadrnici. Ko je opazil, da je bil brodolomec tako izčrpan, da se ni mogel niti prijeti, se je sklonil do njega in ga potegnil na krov.

Oče Pavel je izpustil krmilo in se v hipu spustil na kolena pred možem. Naslednje pol ure sta se trudila z njim, mu vlivala kokosovega mleka, vendar le po par požirkov nauenkrat. Brodolomec je bil od žeje in izmučenosti v usmiljenja vrednem položaju. Njegovi dolgi lasje so bili zlepljeni, lica pa gosto obraščena.

Šele ko je Mako užgal luč, sta ga spoznala. Bil je Terangi.

Mesto, koder sta ga našla, je bilo skoro šeststo milj oddaljeno od Tahitija. To razdaljo je bil premeril v majhnem kanuju, kakršnega se poslužujejo ribiči v notranjosti lagune! Ako se mi doslej ni posrečilo, da bi Vam pokazal pravo sliko tega moža, potem sem zamujeno sedaj nadoknadil!

Vsekakor je bil Terangi v tem trenutku, ko sta ga našla njegova rešilca, s svojimi močmi pri kraju. Ne da bi bil spregovoril eno samo besedo, je trdno zaspal. S skupnimi napori se jima je posrečilo, da sta ga spravila pod palubo. Mako je ostal vso noč pri njem, med tem ko je duhovnik krmaril.

(Dalje prihodnjič)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Sramujejo se ga

Četrtek »Slovenec« je prav po svetopisarsko izdal svojega miljenca, proslulega kontrolorja pri rudniku v Trbovljah kot Peter Kristusa. Naj nam »Slovenec« še pove, ali je ta kontrolor še v upravi ali v kontroli »Društvenega doma« v Trbovljah in zakaj ga nankrat ne več poznati?

Napoti je gospodom naša socialistična skupina, ki ni doslej niti pred, niti po nobenih volitvah klonila, ampak se je vedno borila za rudarje, med tem, ko se gospodje, sorodniki »Slovenca«, z vsem svojim priveskom vedno potuhnejo, kadar pridejo na dnevni red socialna vprašanja rudarjev in samo preže, na kakšen način bi se okoristili.

Pri vsem tem še mečejo v svet neko predelavsko povišanje, ki sloh ni povišanje, Mi pa javno povemo, da v Trbovljah ni več nikogar, ki je količnik viden iz »Slovenčeve« družbe, da bi ne imel visoke službe pri rudniku in visoke plače. Gospodje so konjunkturo znali sijajno izbrati za povišanje svojih pristajev in če je bilo pri rudniku kakšno boljše mesto, so ga sigurno zasedli sami. Toliko za danes. Če pa hočete Vam naštejemo še imena.

JESENICE

Krajevna bratovska skladnica na Jesenicah. Za mesec februar 1939 se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče in sicer: 5. in 26. februarja g. dr. Keržan Bartol, 12. februarja g. dr. Čeh Milan, 19. februarja g. dr. Tancar Avguštin.

Počivanja v posameznih obratih pri KID so na dnevni redu. Ponekod manjka naročil, ponekod materiala ali pogonske sile, delavci so pa na brezplačnih dopustih, ali pa delajo na prostoru za minimalno težaško mezdo, namesto da bi bili v obratih pri delih, kjer imamo akordne ali usposobljenostne doklade. Zaradi tega bo treba apelirati na merodajne faktore, da bi se v prihodnosti izognili takim slučajem. Strojnih tovarov, Polakove tovarne in podobni se ne smejo več ponavljati in oni, ki imajo zdaj v teh časih skrb in odgovornost za slovenski narod in njegovo blagostanje, naj se zato zanimajo in naj poskrbijo, da bo drugače!

Krasen socialni film v kinu Radio. Od petka do ponedeljka je predvajal Kino Radio krasen francoski socialni film »Zloraba zaupanja« (Abus de confiance) z Daniello Darrieux v glavni vlogi. V tem filmu vidimo krasno prikazan odlomek iz življenja današnje družbe in dokaz o tem, kam vse socialne razmere človeka pritrjuje. Uprava kina Radio je razpisala dve nagradi: zlato žensko zapestno uro in smučarsko garnituro, za kateri so žrebali na temelju števil, ki jih je dobil pri blagajni vsak obiskovalec kina, ki je kupil vstopnico od 6 din naprej.

KRANJ

Cankarjevo proslavo

Priredi delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v nedeljo, dne 5. februarja s pričetkom ob 16. uri, v »Cankarjevem domu« (poleg »Kino Talija«). Spored proslave je: 1. Cankovski: »Cankarju« (deklamacija); 2. predavanje o Ivanu Cankarju; 3. Zajc: »Slava delu«; Cerar: »Subačenko«; Od Urala do Balkana; igra godba glasbenega društva v Kranju; 4. Ivan Cankar: »Hlapec Jernej«, govornilni zbor; 5. Ivan Cankar: »O. domovina«, deklamacija; 6. Ivan Cankar: »O. domovina«, deklamacija; 7. Ivan Cankar: »Strah«, dramatična slika; 8. Gregor: »Vesela gmajna« (narodne pesmi); Schen-Schönherr: »Delavski pozdrav«, igra godba glasbenega društva v Kranju; 9. Ivan Cankar: »Konec«, deklamacija. — Vstopnina din 6, 4, 3. — Udeležite se proslave v čim večjem številu, da dostojno proslavimo spomin Ivana Cankarja. — Odbor.

CELJE

Cankarjeva proslava

Celjsko delavstvo, nameščenci in prijatelji so se v lepem številu odzvali vabilu »Vzajemnosti« na Cankarjevo proslavo, ki se je vršila v nedeljo dopoldne v dvorani »Delavske zbornice«.

Pazljivo smo sledili besedam predavatelja S. Štuklja o našem pred 20imi leti umrlem Cankarju in o njegovih nesmrtnih delih. S. Štukler je recital »Cankarju«, s. Langus pa čital iz Cankarjevih zbranih spisov »O. domovina«. Tamburaški odsek je izvajal prav dobro štiri komade. Prav zadovoljni, z željo, da se kmalu zopet kaj priredi, smo se razšli.

Tečaj za nemščino. Jutri, v sredo je pričetek tečaja v Delavski zbornici ob 20. uri. Zanimljiv in poučen tečaj bo vodil profesor M. Sprenkel. Vpisnina znaša din 10, mesečna tečajnina pa din 30 in se plača brezpogojno v naprej.

Seja K. M. O. se bo vršila danes, v torek s pričetkom točno ob 20. uri. Udeležba obvezna!

STUDENCI PRI MARIBORU

Kmečki ples priredi podružnica I. Del. kolezarskega društva dne 4. februarja v gostilni Mraz v Studencih. Pester spored; začetek ob 19. uri. Vstop prost. Vsa bratska društva dobrodošla. — Odbor.

Pastno veselico priredi del. kult. društvo »Vzajemnost« v Studencih v soboto, dne 4. februarja t. l. ob 8. uri zvečer v gostilni pri Beli zastavi. K obilni udeležbi vabi odbor.

LJUBLJANA

S. Ivan Mlinar nas je združil

Tako lepe in priske prireditve, kakor je bila proslava 70-letnice s. Ivana Mlinarja v veliki dvorani Delavske zbornice, že leta in leta nismo imeli. S. Mlinar je samo eden, kakor je rekel s. Eržen, in zato je bil to tudi edinstven večer, ko je ljubljansko delavstvo izreklo čestitke priljubljenemu s. Mlinarju, ki je vsem užgal ogenj v očeh, ko nam je rekel: Ne bojte se, ne bom vas že zapustil, ne, še dolgo bom delal med vami za složnost v gibanju, za njegovo moč in enotnost. Kaj bi poročali podrobno o tem lepem večeru, o katerem si pripovedujejo delavci po vseh delavnicah in pisarnah! Vse je bila ena sama ubrana pesem socialistične vere, en sam močan izraz zavesti, da ne more propasti vzvišena ideja, kakor je socializem, in gibanje, ki ima v svojih vrstah človeka, kakor je Ivan Mlinar. Vsi: govorniki, pevci, mala punčka z nageljni, recitator, godbeniki so dvigali razpoloženje v požarno molitev in v praznično veselje, da je sedemdesetletni Mlinar še vedno mlad med nami. Kot da je vsem Mlinar vdahnil svojo

plemenitost! Da bi le vedno ostali med seboj tako složni in dobri, kakor smo bili ta večer!

Na prireditvi so pozdravili s. Mlinarja predstavniki raznih organizacij. Strokovna komisija je pozdravila svojega predsednika po s. Svetku, za Zvezno organizacijo SGRJ je izpregovoril Dvoršek S., za »Vzajemnost« in »Zarjo« s. Čebular, s. Polde Demšar je sijajno deklamiral Mačkovo pesem jubilanu. Demšarjeva hčerka pa je v imenu mladine izročila s. Mlinarju sedem rdečih nageljn, ki naj pomenijo sedem decenijev. Večer so okrepčali s svojim nastopom pevci delavskega glasbenega društva in pevski zbor »Grafike« ter godba »Zarja«.

Na odru je bil napravljen velik transparent z napisom: »Živel naš s. Mlinar!«

Razen čestitk je prejel s. Mlinar tudi umetniško izdelano diplomu ZoSGRJ, od slikarja Vavpotiča pa izredno posrečen portret, ki kaže našega nič hudega slutečega s. Mlinarja pri delu.

Poraz katoliških akademikov pri volitvah v odbor »Akademske akcije za izpopolnitev univerze«. Kakor smo javili že v prejšnji številki našega lista, so se vršile v soboto, dne 28. januarja t. l. volitve v odbor »Akademske akcije za izpopolnitev univerze«. Pri volitvah sta nastopili dve listi in sicer: »Lista katoliških akademikov« in »Lista nacionalnih akademikov«. Občni zbor dan pred volitvami je bil zelo buren.

Pri volitvah je glasovalo 1125 slušateljev in slušateljic, od teh za katoliško listo 505, za skupno demokratsko in nacionalno listo pa 620.

Ta cena ne bo držala! »Akcijski odbor« dveh mlekarn sa podražitev mleka je objavil, kakor znano, v začetku tega leta, da bodo mlekarn prodajale mleko po 2,25 din, stranke, ki pa dobivajo mleko naravnost od kmetovalcev, pa da ga bodo plačevale po 2,50 din. Ta namera se ni obnesla. Cena mleku je ostala 1,75 do 2 din. V soboto so pa dnevnik objavili, da bo splošna cena 2,25 din, torej da se splošno podraži mleko za 25 do 50 par. V dotični objavi, ki izvira baje od kmetijske zbornice, se pravi, da je še ta zvišana cena prenizka za kmetovalce. To je nad vse imenitno! Mlekarn plačujejo kmetom mleko še izpod 1 din, največ pa po 1,30 din — in ta cena ni prenizka! — Konsumenti pa naj plačujejo po 2,25 din z zavestjo, da je ta cena mnogo prenizka

in da dobimo mleko za to ceno samo iz usmiljenja, ki ga imajo prodajalci do nas! Ali nas imajo res za tako neumne? Mi pravimo: prva nameravana podražitev na 2,50 din jim ni uspela, pa tudi po 2,25 din ne bo šlo. Nad 2 din danes mleko ne sme iti in nihče ga ne bo dražje plačal! In tako bo ostala stara cena!

Sodrug Virant Alojz umrl. V zadnjem času kosi smrt med našimi mizarji. Komaj smo spremenili na zadnjo pot s. Frica, ko nas je zapustil še s. Alojz Virant. Pokojni se je rodil 21. junija 1868 v Lučah na Dolenjskem. Šel je po svetu in delal v raznih krajih nekdanje velike Avstrije. Bil je kvalificiran mizarjski pomočnik in zvest član svoje strokovne organizacije. Pa ne samo član, tudi borec. Ob veliki mizarjski stavki 1906-07 je bil med najaktivnejšimi organizatorji stavke. Zato so ga dali mizarjski podjetniki na črno listo, da ni dobil dela v širni Avstriji. Zapušča štiri odrasle otroke. Sin Tone je vesten blaginjak osrednjega društva lesnih delavcev že 15 let. Zalujočim sorodnikom naše iskreno sožalje, rajnkemu s. Virantu: Slava!

Nov kraljev spomenik Aleksandra I. v Ljubljani bo napravil Lojze Dolinar, kakor je sklenila za to določena umetniška komisija. Lojze Dolinar je napravil tudi prvi spomenik kralju Petru I., ki stoji pred magistratom.

MARIBOR

Proslava 70-letnice s. Mlinarja v Mariboru

V soboto, dne 28. januarja se je vršila proslava 70-letnice s. Ivana Mlinarja, nestorja socialističnega gibanja v Sloveniji, tudi v Mariboru.

Prireditve je bila v zgornjih prostorih hotela »Orel« in so se udeležili predvsem zapniki iz Maribora in bližnje okolice, ki so na ta način dokazali slavljenca, da vedo ceniti veliko delo, ki ga je vršil in ga še vrši v našem delavskem gibanju.

Ob tej priliki je spregovorila cela vrsta sodrugov, ki so čestitali slavljenca in omenjali njegovo vzpodbudno delo, ki naj bi našlo zlasti v teh kritičnih časih obilo posnemovalcev. Govorili so ss.: Jelen, Petijan, v imenu Strokovne komisije Bibič, dr. Reisman in Eržen. Mariborski grafičarji so pozdravili jublanta brzojavno.

S. ?? je recital Mačkovo pesem slavljenca, s. Rezika Palirjeva pa je izročila jublantu velik šopek rdečih nageljn.

Za prijetno razpoloženje je skrbela godba železniških delavcev in uslužbencev pod taktirko g. M. Schönherja, vmes pa so zapeli par delavskih in narodnih pesmi naši vrli pevci pekovskih pomočnikov.

Večer je potekel res v lepem sodruženju

razpoloženju.

Jubilant je bil presenečen nad tako prisrčnim sprejemom. Povdarjal pa je, da ne smatra proslave kot neke vrste osebno čaščenje, ampak kot prireditve, ki naj velja spominu vseh stotin in tisočev tihih in vztrajnih borcev, ki so pomagali organizaciji v preteklosti do uspehov, obenem pa naj bo vzpodbuda vsem živčnim funkcionarjem in mladini, da zastavi svoje sile tam, kjer stari opesajo. Za svojo osebo je s. Mlinar dal zagotovilo, da se še ne misli umakniti v zatišje, ampak, da bo tudi za naprej posvečal svoje sposobnosti skupni stvari.

Večer je potekel v lepem sodruženju razpoloženju in prijetni zabavi. Sodrugi in sodružice so zopet enkrat imeli priliko, da se med seboj porazgovore in obnove družabne stike, ki so nam tako potrebni pri našem delu. Saj nas je mnogo po raznih organizacijah, ki se med seboj niti ne poznajo ali pa kvečjemu po imenu. Takih družabnih prireditvi si želimo še več. S. Mlinar s svojim jubilejem nam je dal lep povod za to, tako da se je v resnici izpolnilo, kar je želel, da bi ta proslava ne bila samo izraz osebnega čaščenja, ampak vzpodbuda za naše nadaljnje delo v gibanju.

Beda v nekdanj cvetočem naselju na Lešah

Vaš list z dne 17. t. m. št. 7 je priobčil na tretji strani članek: Beda v nekdanj cvetočem rudarskem naselju na Lešah.

V odstavku »preskrba leških rudarjev postaja problem«, kjer dopisnik omenja, da je cestno delo v Sv. Danijelu trajalo samo do 17. decembra in da potem dela za nje ni bilo več ter da so rudarjem gotovi ljudje rekli, da naj se obrnejo na dr. Mačka, Eržena, Topolovca, Korena itd.

Ker je občina Prevalje svoje brezposelne razvrščala za gornja dela popolnoma nepristransko in se občina z gornjo navedbo, katere ne odgovarja resnici, čuti prizadeto, zato vas v smislu tiskovnega zakona poziva, da priobčite popravek v prvi sledeči številki »Delavske Politike« in to na isti strani, kakor je bil priobčen inkr. članek.

1. Ni res, da je delo za rudarje trajalo samo do 17. decembra, pač pa je res, da so isti na delu še danes in da se pri njej delavci ne ozirajo na njih politična mnenja. Pač pa se je oziralo na očete z velikimi družinami.

2. Ni res, da se je od strani občine kdo izjavil napram rudarjem, da naj se obrnejo na dr. Mačka, Eržena, Topolovca, Korena itd., pač pa je res, da občina še danes posreduje in apelira na merodajna mesta za finančna sredstva za pomoč brezposelnim rudarjem iz Leš in ostalim brezposelnim, kateri imajo iste potrebe, kot rudarji.

3. Ni res, da morajo leški rudarji gledati, kako so sedaj zaposleni drugi, ki imajo doma lastni krov in kravie repe v hlevu, pač pa je res, da so od vseh brezposelnih, katerih je v občini 120, bili rudarji-družinski ločitev zaposleni pri teh delih za 75 odst. napram rudarjem. Nadalje je tudi res, da ves ta denar ni bil namenjen le leškim brezposelnim rudarjem, temveč je bil namenjen vsem občinskim brezposelnim in je občina postopala tudi v tem smislu, uvidevajoč, da so tudi otroci nerudarjev lačni, bosi in raztrgani.

Z odličnim spoštovanjem:

Občina Prevalje.

MARIBOR

Predavanje o angleškem imperiju

in njegovih političnih silah bo imel prof. B. Stupan v »Vzajemnosti« v sredo, dne 1. februarja s pričetkom ob 8. uri zvečer v dvorani »Delavske zbornice«, Sodna ul. 9-11.

Sodrugi in sodružice in vse, ki se zanimajo za dogodke, ki danes pretresajo svet, vabimo, da pridejo!

Stol sedmorice v Zagrebu je razsodil v pohorski pravdi. V pravdi podravske podružnice Slovenskega planinskega društva v Rušah z novim lastnikom veleposestva pok. grofa Zabea, Pavlom Glančnikom,

je stol sedmorice razsodil, da je osporovana služnost markiranja in uporabe obstoječih poti v tem delu Pohorja pogodbeno pridobljena. SPD je v tej pravdi izgubila pravico do markiranja in uporabe malega odcepa Hlebove poti, ki je bila na novo napravljena, na že obstoječi drvarski stezi. Ta odcep pa bo na domačih z drugim, tako da turističen promet ne bo utrpel nikake škode. S to razsodbo je zaključena nesimpatična gonja proti SPD. Stara slovenska pravda je zmigala. Naše Pohorje je zopet prosto in dostopno vsem, ki ljubijo naravo.

»Atama« še naprej izrablja. Poročali smo že, kako izmozgava tekstilna tovarna »Atama«, last dunajčanov Helene in Evgena Bujati, naše tekstilne delavce, ki bi morali po kolektivni pogodbi tekstilnih podjetij prejemati vsaj 3,50 din na uro, a »Atama« jim ne plačuje niti minimalne mezde din 2,75. Dve delavki sta radi tega vložile pritožbe na sresko načelstvo, ki je že uvedlo proti tt. »Atama« preiskavo po ministrski naredbi o minimalnih mezdah. — Dobili pa smo novo pritožbo delavca, ki je zaslužil pri »Atami« komaj po din 220 do največ din 260 na 14 dni in je zato končno izstopil iz službe. Pa niti tega denarja ni dobil izplačane, ampak je moral jemati pri trdki blago, ki se je pokvarilo ter je trdka kupnino kar enostavno odtegnila od tiste beraške mezde. Kaj naj delavec napravi s takim blagom, če ga dobi recimo po 2 m? Sam ga ne rabi, prodati ga tudi ne more. Takšno vsiljevanje blaga namesto mezde v gotovem smatramo za absolutno nedopustno in kaznivo, ker se s tem krši tudi obrtni zakon glede plačevanja mezde, ki se mora plačati vedno v dinarjih, ne pa v blagu. V isti sapi, ko dunajčana Bujati Evgen in Helena na ta način kršita naše zakone, si pa še drzneta delavcu zadrževati službeno knjigo, če pod takšnimi razmerami ne more vzdržati in na ljubo privrzanim Dunajčanom, stradati, ter odide brez odpovedi službe. Za kaj tovarnarja Bujati, ki sta ustanovila v Košakih to svojo tovarno s komaj din 200.000, glavnice, ne ostaneta na Dunaju, kjer ima itak rodbina Bujati še svojo tekstilno tovarno? Sresko načelstvo ponovno opozarjamo na te nezdružne razmere pri tt. »Atama«, ki ni židovski podjetje, in prosimo, da po izvedeni preiskavi te razmere odpravi v smislu predpisov zakona o obrtnih in zakona o zaščiti delavstva.

Kostanji. V spodnjem delu Prešernove ulice so te dni posekali postanje, ker bodo ta del cestišča tlakovali. V zgornjem delu ulice pa bodo kostanje pustili. Ker pa so se kostanjeva drevesa tudi v zgornjem delu ulice zelo gosto razrasla in zasenčujejo okna stanovanj v pritličju in prvem nadstropju, si žele prebivalci, da bi mestni gradbeni urad kostanje prerediti, mogoče na ta način, da bi posekali vsako drugo drevo. Tako bi ostala ulica še vedno lepo zelena. Popolnoma posekati kostanjevih dreves ne kaže, kajti poleti so zelo potrebna v boju proti prahu, ki ga bo v zgornjem delu Prešernove ulice dovolj najbrž tudi v bodočem poletju.

Ustrelil se je 60letni hlapec pri Spaceku Ivan Ferkman.

Okrog 140.000 potnikov je bilo odpravljenih minulo leto na tezenskem postajališču, kar najbolj potrjuje, da je bila otvoritev tega postajališča nujno potrebna. Potniki pa se bridko pritožujejo radi slabe razsvetljave, kar bi se prav gotovo dalo odpraviti z majhnimi stroški. Živahen promet na tem postajališču tudi kaže, da bo treba kmalu povečati železniški peron in postajališče.

Občni zbor zadruge »Učiteljski dom« se je vršil te dni. Za predsednika je bil izvoljen g. Miloš Ledinek, za upravnika pa g. Lovše. V »Učiteljski domu« so nameščeni dijaki učiteljskih rodbin, ki študirajo v Mariboru.

Pevsko društvo pekovskih pomočnikov v Mariboru priredi dne 4. februarja v Gambri-novi dvorani svojo tradicionalno predpustno veselico. Igra godba glasbenega društva žel. del. in uslužbencev pod vodstvom g. Maks Schönherja. Prijatelji društva vljudo vabljene.

Veliki snežni viharji so divjali koncem preteklega tedna v okolici Londona. Sneg je potrgal toliko telefonskih žic, da je bilo 28.000 telefonskih aparatov brez zvez.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili pošne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si pošne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjic. — Uprava.

Zborovanje proti šestdeset odstotni naložbi premoženja podpornih organizacij v državne papirje in v Hipotekarno banko v Beogradu

Maribor, 29. januarja 1939.

V nedeljo, dne 29. januarja se je vršilo v Mariboru zborovanje proti uredbi v nalaganju denarja podpornih organizacij v državne vrednostne papirje in v Hipotekarno banko v Beogradu.

Zborovanje se je vršilo na pobudo ljubljanskih podpornih organizacij, sklicala ga je pa Zvezna organizacija Saveza grafičnih radnikov i radnica v Ljubljani.

Predsedoval je shodu g. J. Duha, referirala pa sta g. Kocijančič od »Učiteljske vzajemne pomoči« in pa S. Dvoršek od Zvezne organizacije grafičarjev iz Ljubljane.

Govorniki so pravilno poudarili, da pomenja pravilnik, ki je bil izdan v okviru uredbe o nalaganju denarja podpornih organizacij v državne papirje in v Hipotekarno banko veliko nevarnost za nadaljnji obstoj humanitarnih organizacij. Društva, ki bi morala naložiti 60 odstotkov svoje imovine, kot to zahteva pravilnik, ne bi več mogla vršiti svojih obveznosti do članov. Zmanjšati bi morala podpore oz. dajatve. S tem bi bili prizadejeni člani, ki so vplačevali društvom prispevke v nadi, da bodo po preteku gotove dobe let prejeli takšno

in takšno podporo. V resnici bi bila pa ta podpora potem veliko manjša. Posledica bi bila ne samo ta, da bi naraslo nezadovoljstvo članov, ampak bi tudi počasi izginil vsak interes za podporne organizacije. Podporne organizacije so pa socialne ustanove privatnega značaja, ki slone na prostovoljni skupnosti članov in jim pripada v današnji družbi važna funkcija. Država bi se morala zavedati pomena teh organizacij in jih podpirati vse dotlej, dokler ne bi bilo rešeno vprašanje splošnega zavarovanja državljanov za starost in onemoglost.

Ta naziranja so tudi zastopali v debati razni govorniki. Govorili so med drugim s. Bahun, potem predsednik najjačje humanitarne organizacije Podpornega društva železničarjev Simon Lorger i. dr.

Sklep zborovanja je bil, da se pošlje v Beograd posebna deputacija vseh prizadetih organizacij, ki naj še enkrat predoči merodajnim osebam nevarnost, ki grozi humanitarnim ustanovam ter jih opozori na veliko nalogo, ki jo vrše podporne organizacije v socialnem pogledu.

Zadnje vesti

Odpor republikancev na katalonski fronti narašča

Poročila iz Španije soglašajo v tem, da so republikanci organizirali nov odpor in da so na nekaterih mestih pričeli celo s protinapadi.

Vojno poveljstvo, ki je prav za prav namestnik vlade v srednji Španiji, je izdalo oklic v katerem pravi: Vsi moški na fronto, žene in mladina pa v tovarne in na polje.

* * *

Zarota v Sijamu. Ni še dolgo tega, kar so v Sijamu poskusili zastrupiti ministrskega predsednika, sedaj pa poročajo, da so še pravočasno odkrili zaroto, v katero je bila zapletena tudi vojska. Siam je znamenit ne samo radi siamskih dvočkov, ampak tudi radi pogostih zarot.

Oboroževanje Anglije in Francije je že tako napredovalo, da tisk obeh držav to dejstvo podčrtava, kot posebno zadovoljivo in za nadaljnji razplet dogodkov v Evropi važno dejstvo.

Českoslovaško vežejo z Nemčijo stoletne vezi, je dejal predsednik českoslovaške vlade Beran v Brnu, v nedeljo, dne 29. t. m. Zato bo ČSR gojila prijateljske odnose zlasti z Nemčijo, pa tudi z ostalimi državami. Nikdar več pa ne bo sklepala kakršnih vojnih zvez proti komurkoli.

Ene četrtna prebivalcev mest, ki jih je razdeljal potres v Čile je mrtvih. Potres v Čile je razdeljal 18 velikih mest. V teh mestih je pod razvalinami ubitih ene četrtna prebivalcev.

Iz češkoslovaške

Angleško darilo Češkoslovaški — ena milijarda dinarjev. Angleška vlada je odločila podariti ČSR 4 milijone funtov sterlingov, ki jih je ta prejela kot predujem na posojilo. Francoska vlada pa bo črtala ČSR velik del njenih dolgov, ki jih ima v Franciji.

Policija za češkimi komunisti. Kakor znano, je do nedavnega v Češkoslovaški obstojala češkoslovaška komunistična stranka povsem zakonito, imela znatno zastopstvo svojih poslancev v parlamentu in po občinah, v mestu Prazi celo 12 občinskih odbornikov. Po razpustu stranke so se komunistični poslanci pri-tožili na Upravno sodišče, ki se ni izdalo končne odločitve. — Glavno glasilo komunistov »Rude Pravo« pa je bilo ustavljeno in so tako ostali komunisti brez časopisov. Sedaj pa poročajo, da se je pojavilo »Rude Pravo« v Prazi kot ilegalno, tajno glasilo, kateremu je bilo takoj videti, da se tiska z nepopolnimi sredstvi. Češki časopisi poročajo, da se je praški policiji posrečilo že drugi teden najti to skrivnostno tiskarno v neki planinski koči ob reki Sazava v bližini Praze, kjer je bila ravno pripravljena za ekspedicijo druga številka ter je policija vso naklado odnesla. Aretirali so tudi v tej zvezi večje število Pražanov, največ iz vrst mladih intelektualcev. Takšnim prepovedim pač vedno sledi podtalno ilegalno delo, ki ga potem oblasti ne morejo nadzorovati. — V svoji pritožbi na Upravno sodišče so se komunistični poslanci sklicevali na svoje patriotsko zadržanje napram državi v zadnjih letih, ko so glasovali za proračun, zlasti za potrebe armade.

Delavske telovadne enote v ČSR kot davkoplačevalke. Delavske telovadne enote v ČSR so v letu 1938. plačale državi 4,5 milijonov Kč davka v obliki zemljiškega davka, zgradarine in veselilnih pristojbin. Zlasti mnogo so plačale Delavske telovadne enote od davka na kinematografske vstopnice, ker posedujejo v državi nič manj kot 53 bioskopov. Kratko in malo: Delavske telovadne enote so plačale državi več davka kakor pa je izdala država za telesno vzgojo naroda. Potem pa naj še kdo reče, da delavstvo ne da državi kar je njenega.

Na estramadurski fronti so se republikanci umaknili v izhodne postojanke, ki so jih zapustili ob priliki zadnje svoje uspešne ofenzive, ker so te postojanke najbolj prikladne in izgrajene za odpor proti napadu, ki ga pričakujejo.

Med Ecuadorjem in Mehiko so bili prekinjeni diplomatski odnosi.

Toploča bo padla pod ničlo.

Dva dečka v smučarskih oblekah sta se izgubila na Jesenicah. Odšla sta z doma 28. t. m. in se nista vrnila. Boje se, da se jima je kaj pripetilo.

Za kaj vse imajo ljudje denar — 100.000 dolarjev za 149 sekund boksarja. V New Yorku sta se spoprijela dne 25. t. m. boksarja težke kategorije, zamorca Jon H. Lewis in Joe Louis. Zmagal je Joe Louis, ki je svojega tekmeča pobil na tla v 149 sekundah. Boksarja je prišlo gledat 17.500 ljudi, ki so plačali 100.000 dolarjev (4.500.000 dinarjev) vstopnine. Zmagovalec je na ta način dobil za vsako sekundo svojega nastopa okoli 12.000 dinarjev, poraženi pa okoli 5000 dinarjev. Obema se je izplačalo. — Ljudstvo svojo neumnost drago plačuje.

Književnost

Edina slovenska delavska družinska revija je lepo vsebino, s slikami in poceni je »Vzajemna Svoboda«, katere novoletna številka je izšla prejšnji teden. Poleg aktualnih razprav o intelektualcih, o diktatorjih in o socializmu prinaša sliko in življenjski opis Emila Vandervelda in Karla Čapka. Vse, posebno žene in matere bo pretresla resnična zgodba iz španske vojne »Otroci iz Gernike«. Poleg tega prinaša mogoč zanimivost iz delavskega in drugega prosvetnega življenja. To revijo, ki izhaja mesečno, naj bi imela vsaka delavska družina. Cena je skrajno nizka: 20 din letno. Naroča se: Uprava »Vzajemne Svobode«, Maribor, Sodna ulica 9-II.

»Književnik« v Zagrebu. »Slobodna Riječ« poroča v zadnji številki, da v hrvatskih kraji razven »Slobodne Riječi« ne izhaja poleg par sindikalnih listov noben drug delavski list. »Slobodna Riječ« pa žal ne more zadostiti vsem potrebam naprednih in kulturnih delavcev in nameščencev, ki si morajo vsled tega naročiti tudi še kako književno revijo. Kot najboljšo priporoča list, mesečnik »Književnik«, ki z ozirom na svoje urejevanje, vsebino in ideološko orijentacijo popolnoma odgovarja našemu gledanju na življenje in svet. »Slobodna Riječ« vsled tega priporoča svojim čitateljem, da naroče mesečno revijo »Književnik« Zagreb, Ante Bauerova ul. 16, ki stane letno 120 din. Bilo bi primerno, da tudi naše večje knjižnice naroče to revijo.

Maurice Leblanc: »Skrivnostno oko«. Založba »Nove Dobe« v Celju, 198 strani, cena 16 din. Kriminalni romanov nam je dala zadnja doba obilo, saj spadajo te vrste čtivo med najbolj priljubljene knjige. Po svoji popularnosti in najbolj med francoskimi pisatelji detektivskih romanov je Maurice Leblanc, ki v svojih spisih obdeluje življenje pustolovca Arsena Lupina. Nešteto njegovih pustolovčin je že opisal Leblanc, v milijonskih nakladah so šle v vseh jezikih v svet. »Skrivnostno oko« spada med najboljša Leblancova dela. Zgodovinsko ozadje, afera z gradivo Panamskega prekopa, mu daje še posebno privlačnost. Obravnava bo med Lupinom in izsiljevalcem, ki ima dokaz, da so nekateri poslanci prejel podkupnine za molk pri panamski aferi. Pri tem mora Lupin še rešiti svojega najdražjega pomočnika, ki je bil po krivici obsojen na smrt in ki je sin njegove tih ljubezni. Boji se hud, toda naposled se le vse konča tako, kakor je treba in kakor si želi bralec. Delo bo marsikomu prineslo nekaj ur oddiha in zabave. Poslovenil ga je naš znan prevajalec Boris Rihteršič.

Kotiček sodružic

»Črna pika«.

Vsak človek ima kakšno »črno piko«, košček svojega življenja, katerega se ne spominja rad in bi mnogo dal, če bi ga lahko za vselej črtal iz svojega spomina, še bolj pa iz spomina drugih. Morda je ta »črna pika« le prav majhna, morda obsega le bežne trenutke, ki so bili za nas kakorkoli poniževalni, pa je zato spomin nanje še po dolgih letih vedno enako skeleč. Morda je ta »črna pika« celo resnejše narave, morda obsega že kar kako kaznivo dejanje, ki ga je kdo zagrešil, goljufijo, tatvino ali kaj sličnega. Včasih je senca, ki pada iz take »črne pike«, tako temna, da zagreni dotičnemu vse poznejše življenje, da mu za vedno ohromi peruti za notranji polet. Zato ni odveč, če se sleherni zaveda, da spadajo k življenju nižine prav tako kakor višine, da ni luči brez sence. Ni važno to, če si bil kdaj v življenju poražen, važno je to, če si se iz vsakega poraza kaj naučil, če ti je bil vsak poraz, vsak temnejši trenutek v tvojem življenju samo vzpodbuda, da začneš boj z življenjem znova, na lepši, plemenitiji in spretnejši način. Zato ni prav, če strahopetno izbegavamo spominu na take »črne pike«, če jih skušamo zakleniti v najtemnejši kotiček naše zavesti. Kaj rado se zgodi, da zaide spomin na nje potem v podzvest, da nam potem podzvestno greni dneve in preganja spanec ponoči. Pogumno je treba prijeti vsako »črno piko« v delo, pretehtati jo iz vseh strani, ogledati si predvsem, koliko je bilo krivde na naši strani, nato pa napraviti trden sklep, da bomo drugič vse boljše napravili. Le na ta način pobelimo »črno piko« in poskrbimo predvsem, da ji ne sledi še druga. Ni važno, kolikokrat si v življenju padel, glavno je, če si znal vedno spet znova vstati.

Vzgoja.

Kakšna je vzgoja delavskih otrok in kdo jih vzgaja? Večino naših delavskih otrok vzgaja cesta. Oče in mati morata v tovarno, otrok je ves ta čas prepuščen samemu sebi in si pač gre iskat družbe. Slaba družba pa dostikrat škoduje otroku, tudi v poznejših letih se ne bo mogel znači v dobri družbi. Vprašanje pa je, zakaj nimamo večjih domov, ki bi nam bili

tako potrebni. Krivda je na nas materah. Vse to bi lahko dosegli, če bi se malo brigale za organizacijo. V organizaciji je moč in se da dosti dosči, samo treba se je lotiti dela. Večkrat sem že čula žene, češ, kaj nas briga politika in organizacija. Druge sodružice, to je popolnoma mapačno stališče. Dostikrat praviš, kaj je krivo, da je toliko splavov na katerih umre nešteto žen. Marsikatera žena se ne bi bala otroka, če bi vedela, da ga bo potem lahko oddala skrbnim rokam v nego. Tako pa mora ubogega malčka že po dveh mesecih prepustiti nepravilni vzgoji in iti spet na delo. Žene v tovarnah, ki ste mojega mišljenja, zbudite vse tiste žene, ki še gledajo v svet tako mračno. Dosti je našega spanja zbudimo se.

Sodružica s Pobrežja.

Štedenje z električnim tokom.

Predvsem je važno, da imamo luči primerno nameščene. Ni vedno praktično, če imamo luči kje visoko na stropu, da rabimo potem močno žarnico in še si kvarimo oči pri delu. Za šivanje, pisanje itd. so zelo praktične nizke svetilke, pri kuhanju pa nam dobro služi luč ob štedilniku. — Osnovna zapoved za vsakega pa je, da vedno takoj sproti seboj ugasne vsako luč, ki je ne rabi. Če tega ne stori, ker ima namen vrniti se, pride večkrat vmes in luč gori dolge ure zastoj. — Posebno mnogo toka se porabi pri likanju, zato je treba tam najbolj štediti. Perilo si je treba že prej primerno pripraviti, zložiti naravnati, da gre potem likanje hitro od roke.

Ocvrte miši spadajo tudi v predpust, imamo radi težke, na masti ocvrte močnat jedi, ki za poletje niso. Napravimo jih tako pol kg moke, dve žlici sladkorja, malo soli, dve žlici dobre masti ali masla, 2—4 rumenjake, dve žlici ruma, malo limonine lupinice, vzhajano drožje, katerega smo napravili 3—4 dkg kvasa, žlice sladkorja, moke in mleka, — vse to vtepemo na toplem s potrebnim mlekom v mehko testo, v katerega se stresemo pest rozin. Nato ga pustimo vzhajati. Ko je dovolj naraslo, ga zajemamo z žlico, damo v razgret mast in spečemo kakor krofne. Nato jih potresemo s sladkorjem in oblajemo z malinovcem.

Delavski pravni svetovalec

Zahtevki natakarka (Rimske toplice)

Vprašanje: Glasom dogovora sem bil v nekem podjetju sprejet za natakarka. Imel sem tudi pristoječo hišo, stanovanje in sicer sobo, ki pa je bila silno slaba in vlažna, pod izbetona, ni bilo stranišča, niti vode, tako da sem moral zvečer kuhati sneg, če sem hotel imeti vodo za umivanje. Ko sem nekaj časa bil v službi, sem delodajalko vprašal, koliko bo znašala moja plača, pa mi je odgovorila, da nimaam plače, ampak da dobivam kot natakarka smo napitnino. Nato sem takoj službo zapustil, ker pod takimi pogoji ne bi mogel dalje delati. Delal sem pa tudi dnevno po 14 ur in nadur nisem dobil plačanih, ravnotako nisem imel nobenega prostega dneva v tednu. Ali imam pravico zahtevati mezdo za odpoved in za nadure ter mezdo za oni čas, ko sem bil zaposlen?

Odgovor: Ker ste bili samo navaden natakarka-domašalec, kateri imajo vsi vsaj pri nas tudi mesečno plačo v gotovini, in ker ni bilo med Vami in delodajalko ob nastopu službe izrecno dogovorjeno, da bodele delali brezplačno, odnosno samo za hrano in stanovanje ter za napitnino, imate pravico po našem mnenju zahtevati za one dni, ko ste delali, običajno mezdo, tako, kot jo povprečno prejema natakarki. Delodajalka pa mora posebej plačati tudi nadure in sicer z zakonitim poviškom ter tudi z normalno mezdo, če ni bilo izrecno dogovorjeno, da delate na dan po 14 ur; če pa bi bilo to dogovorjeno, lahko zahtevate za nadure samo zakoniti povišek. Ako je bilo stanovanje res tako slabo in nehygienično, kot ga popisujete, in če Vam je delodajalka pozneje odklonila vsako plačo, vključno nasprotnemu vsaj tihemu dogovoru, ste bili upravičeni takoj izstopiti in lahko zahtevate tudi mezdo za 14-dnevno odpovedno dobo. Ker bi bili morali imeti po zakonu vsak teden vsaj en dan prosto, lahko zahtevate za toliko dni, kolikor tednov ste bili zaposleni, odškodnino v višini Vašega celokupnega enodnevnega zaslužka, zaradi tega, ker prostega dneva v tednu niste imeli.

Zaščiten dolg (Senovo)

Vprašanje: V letih 1930—1931 sem posodil neki ženski par tisoč dinarjev. Nekaj mi je vrnila, glede ostanka pa trdi, da mi je dolžna samo polovico, češ da je pod kmečko za-

ščito. Za svojo terjatev sem vknjižen na dolžnišnem posestvu.

Odgovor: Če Vaša dolžnica živi vsa pretežno od obdelovanja zemlje, je za dolžniški dolg res znižan za 50 odst. Razen tega ga odplačuje v obrokih. Napraviti morate obračun in novo zadolžnico v smislu uredb o likvidaciji kmetijskih dolgov in poklicati dolžnico po njeni občini na podpis. Če ne bi hotel podpisati, se smete obrniti na sodišče. Dolžnica pa ni zaščiten v primeru, če je boljšem gnotnem položaju od Vas samih, pa če ste Vi popolnoma siromašen in nimate od česa živeti. Tedaj morate napraviti vlogo na pristojno sodišče, da se to ugotovi.

Delavska kmečka hranilnica in posojilnica r. z. z o. z. v Trzinu

naznanja svojim članom, da se bo vršil redni občni zbor v nedeljo, dne 19. februarja t. l. o 9. uri dop. v salonu gostilne pri »Slugi« v Trzinu.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika in načelstva;
2. poročilo tajnika in blagajnika;
3. poročilo nadzorstva;
4. odobritev računskega zaključka in sklopanje o razrešnici;
5. sklepanje o event. likvidaciji zadruge;
6. slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi

načelstvo.

Vulkan bruh. V belgijskem Kongu je pričel bruhati vulkan Njamladšira. Zareča lava, ki se valja po pobočjih, je zažgala na tisoče hektarjev gozda. Toki lave se zlivajo v jezero Kivu, katerega se dvigajo ogromni stebri pare proti nebu. V praščozdu je lava zajela cele črede slonov in drugih divjih živali. Razne izletniške družbe so izražunale, da izbruh vulkana lahko izkoristijo v svoj prid. Organizirale so izlete letali celo iz Londona na kraj naravne katastrofe.

Vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancem naznanjava, da sva zopet odprla znano gostilno

Marije Sodin (prej Koželj) v Celju

katero sva prevzela od matere V nedeljo, 5. februarja bo

SLAVNOSTNA OTVORITEV

Točila bodeva pristna domača vina ter postregla z dobrim prigrizkom. — Za obilni obisk se vljudno priporočava. — Na svidenje na veselem gričku!

Franc in Justina Koželj - Celje

KUPUJTE V SVOJI ZADRUŽICI

„DELAVSKI DOM“

MARIBOR, FRANKOPANOVA